Budhizmus :)

Štvrté najrozšírenejšie náboženstvo, odvodené z učenia Gautamu Siddhárthu, známeho ako Budha.

Po smrti Budhu, „prebudeného“ roku 483 p.n.l., sa jeho učenie rozšírilo v priebehu 3. storočia p.n.l. vďaka podpore kráľa Ašóku po celej Indii. Ašóka vyslal budhistických misionárov do rôznych oblastí Ázie a do roku 1000 n.l. zapustila táto viera pevné korene aj v odľahlých oblastiach Afganistanu, Japonska, Tibetu a Srí Lanky. V samej Indii bol pritom budhizmus v dôsledku oživenia hinduizmu na ústupe a po moslimskej invázii do severnej Indie v 11. storočí sa počet budhistov v tejto krajine značne znížil. Tak ako sa budhizmus šíril do rozličných regiónov, rozvinul sa do dvoch hlavných škôl či tradícií (ciest), ktoré sa nazývajú aj „vozy“. Hínajána, „úzka cesta k spáse“ či „malý voz“, prevláda v južnej a juhovýchodnej Ázii vrátane Srí Lanky, Barmy, Thajska a Indočíny. Hlása, že úlohou každého jedinca je stať sa arhatom (dokonalým svätcom), ktorý je oslobodený od pozemskej reinkarnácie (prevteľovania) a utrpenia tým, že dosiahne prebudenie a vďaka nemu blaženosť známu ako nirvána.

Druhá veľká tradícia, mahájána, „široká cesta k spáse“ alebo „veľký voz“, sa rozšírila na sever do Sikimu, Bhutánu, Nepálu, Tibetu, Mongolska, Číny, Kórey a Japonska. V týchto krajinách mahájána učí, že všetci budhisti majú za cieľ stať sa bódhisattvom – čiže tým, kto dosiahol čistotu a prebudenie a zvolil si návrat k pozemskému životu, aby pomohol ostatným kráčať po správnej ceste. Mahájánska škola má tiež niekoľko významných odnoží, najmä vadžrajánu a tantrizmus v Tibete a zen-budhizmus a tradíciu „čistej krajiny“ v Číne a Japonsku. V 19. storočí sa budhizmus rozšíril do Európy, Severnej Ameriky a ďalších oblastí na celej zemeguli. Začiatkom 90. rokov 20. storočia sa odhadovalo, že na svete žije vyše 300 miliónov budhistov.

Budha čiže Prebudený

Budha je titul, pod ktorým poznali Gautamu Siddhárthu potom, ako vo veku 35 rokov dosiahol „prebudenie“ (ktoré sa niekedy nie celkom správne prekladá ako „osvietenie“).

Gautama žil v rokoch 563-483 p.n.l. v severovýchodnej Indii. Bol synom bohatého, voleného aristokratického vládcu. Ako 29-ročný odmietol svoje dedičské právo a stal sa tulákom, ktorý žil z almužien a hľadal cestu k trvalému šťastiu. Odmietal extázu jogínov ako nedokonalé riešenie a prísny asketizmus ako priveľký extrém. Namiesto toho, sediac pod posvätným stromom v Bódghaji v Biháre, rozvíjal svoj vlastný spôsob meditácie, až dosiahol stav hlbokého vnútorného pokoja, ktorý mu sprístupnil tri zdroje poznania.

Prvým zdrojom boli spomienky na dávne znovuzrodenia - ako človeka, zvieraťa, ducha, pekelnej bytosti a smrteľného boha. Druhé dosiahol tým, že si uvedomil, ako ľudia pokračujú od znovuzrodenia k znovuzrodeniu v závislosti od kvality ich správania (karma), keď sebecké činy vedú k nepríjemným znovuzrodeniam a nesebecké k príjemným. Tretí zdroj poznania bol najhlbší. Gautama Siddhártha spoznal nirvánu, stav bez utrpenia a nedostatku, ktorý ho oslobodil od ďalšieho prevteľovania. Neskôr vyjadril svoje objavy ako „štyri vznešené pravdy“, aby ostatným ukázal, ako dosiahnuť oslobodenie. Niektorí z tých, čo sa inšpirovali Budhovým učením, sa stali mníchmi. Päť rokov po svojom prebudení Budha vysvätil prvé rehoľníčky. Budha sústredil aj 60 prebudených mníchov, ktorých vyslal, aby učili ostatných ľudí. Postupne mal vyše 2 500 celkom prebudených a niekoľko tisíc laických učeníkov.

Budhovo učenie

Po Budhovej smrti zvolali jeho rehoľnícki stúpenci radu, ako usporiadať Budhovo učenie do zbierok, ktoré sa teraz volajú *Vinajána* (*Kláštorná disciplína*) a do piatich *Nikáji* (*Budhove pojednania*). Najprv sa šírili ústnym podaním, potom sa odovzdávali ďalej spoločným odriekavaním.

Okolo roku 80 p.n.l. dostali na Srí Lanke písomnú podobu a spoločne s nimi vznikli záznamy prvotnej verzie komentárov k týmto a ďalším zbierkam. Budhovo učenie bolo zrozumiteľné a citlivo prispôsobené duševnému stavu jeho poslucháčov. Hovorí sa, že raz odložil kázeň pre skupinu bohatých ľudí dovtedy, kým sa bedár nasýtil a mohol mať z jeho reči úžitok. Od svojich stúpencov neočakával slepú vieru, naopak, chcel, aby jeho učenie ustavične podrobovali skúškam a objavovali tak pravdu a svoju vlastnú silu.

Budhov pokoj a vieru dokumentuje pasáž z *Vinajány*, kde sa hovorí, že vyžarujúcou láskavosťou zastavil rútiaceho sa slona, ktorého vypustil závistlivý bratanec, aby zabil Budhu. Miloval prírodu.

„Prebudil“ sa vlastne pod stromom, svoje prvé kázne uskutočnil vo zvernici plnej zveri a zomrel medzi dvoma stromami, ktoré vďaka jeho prítomnosti nečakane rozkvitli. Budhizmus sa rýchlo rozšíril po celej Ázii. Budhu, „učiteľa ľudí a bohov“, vidíme v budhistických textoch ako toho, kto privádza množstvo božích tvorov k ich

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

oslobodeniu.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania